

Ján Botto:

Smrť Jánošíkova

Horí ohník, horí na Kráľovej holi.
Ktože ho nakládol? — dvanásti sokoli.
Dvanásti sokoli, sokolovia bieli,
akých ľudské oči viacej nevideli!
Dvanásti sokoli, sokolovia Tatier,
akoby ich bola mala jedna mater;
jedna mater mala, v mlieku kúpavala,
zlatým povojníčkom^[4] bola povíjala.
To sa chlapci, to sa jak oltárne sviece,
keď idú po háji, celý sa trbliece.
Košieľky zelené, striebrom obrúbené,
klobúčiky obité, orlom podperené;
valaška, karabín^[5] a pištoliek dvoje:
to sa chlapci, to sa, potešenie moje! —
Keď vatru rozložia na hronskom pohorí:
v dvanástich stolicích biely deň zazorí.
A keď si *od zeme* chlapci zadupkajú:
dvanástim stoliciam žilky zaihrajú.
Hoj, a keď nad hlavou palošík im blysne:
to až hen v Budíne srdce pánom stisne!

Hory, šíre hory — to ich rodné dvory,
hole, sivé hole — to ich voľné pole —
a na tom Kriváni zámok murovaný:
ktože tým pod slnkom voľne žiť zabráni?!...

A ten ich kapitán, to je len veľký pán!
Perečko beľavé, červený dolomán;^[6]
keď ide po hore, ako ranné zore,
keď ide po lese, celý svet sa träsie!

Od Tatier k Dunaju ľudia si šopkajú:
Ber, pane, tie dane, však príde rávanie.
Ber, víčko, však ty to zaplatíš raz kožou!
nezvieš skiad', iba keď zblysne dvanásť nožov:
„Stoj! tisíc hrmených!“ — vyskočia desiati —
„stoj! — daj Bohu dušu a chlapcom dukáty!“
Nad hlavou paloše, na prsiach pištole:
„Sem, pane, tie zdrané slovenské mozole!“ —

Od Tatier k Dunaju siroty spievajú:
Dajže, Bože, šťastia hôrnemu šuhaju!
Šťastia, Bože, šťastia zrána i zvečera,
a to takou mierou, ako nám on merá.
Merá nám on, merá dukáty z klobúka,
červenú angliu^[7] od buka do buka.

Nad horou na skale perečko sa belie:
kloňte sa chalupy, traste sa kaštiele!
Bo kohos' Jánošík na paloš^[8] načiara,
tomu nespomôžu ani tria cisára;
a komu odpíše lístoček trirohý,
toho nezachráňa múry do oblohy.
Raz junák zapískne — z dvanásť pušiek blyskne;
druhý raz zapískne — tisíc chlapcov zvýskne;
tretí raz zapískne — šablíčky zazvonia
zhora od Považia, zhora od Pohronia —
a jedným sa hlasom ozvú štyri strany:
„My sme u nás doma — my sme tuná páni!“

Horí ohník, horí — nie jak voľakedy —
a okolo ohňa desať chlapcov sedí.
Sedia oni, sedia, do ohníčka hľadia —
do ohníčka hľadia, slovka nepovedia.
Len keď bor zašumie, keď vetor zaveje —
skočia — zavzdychajú: „Jaj, naše nádeje!
Janíčko, Janíčko, ty naše slniečko!
Čakáme na teba sťa na ten deň z neba.
Svitaj, Bože, svitaj, žeby bolo ráno,
aby nás ohrialo slnko maľované!“
Už vatra dohára jak obetná žiara,
a chlapci sťa sochy okolo oltára,
sedia oni, sedia do ohníčka hľadia —
do ohníčka hľadia, slovka nepovedia.
Už plamenček malý, — už len blysk slabušký
na nich sťa na hrobch svätajánske mušky;
už i ten plamenček pomaly zhasína —
už temno, už ticho jak v stred cintorína.
A kdesi čo zvolá ako nadzemská moc:
„Jánošík lapený! — Šuhajci, dobrá noc!“ —

Zahučali hory, zahučali doly —
zanôtili chlapci: „Boli časy, boli!
Boli časy, boli, ale sa minuli —

po maličkovej chvíli minieme sa i my!
Keď sa my minieme, minie sa krajina,
akoby odlomil vŕštek z rozmarína;
keď sa my minieme, minie sa celý svet,
akoby odpadol z červenej ruže kvet.“

- [4] *povojník* — plátený pás, ktorým sa prevážovala perinka s dieťaťom
[5] *karabín* — kratšia, ľahká puška
[6] *dolomán* — dlhší mužský kabát zdobený šnúrami
[7] *anglia* — anglické súkno, v ľudovej slovesnosti obyčajne červené
[8] *paloš* — šabl'a, meč